

גר שנתגייר כקטן שנולד דמי

וישמע משה את־העם בכה למשפחתיו איש לפתח אהלו ויחר־אף ה' מאד ובעיני משה רע: (במדבר יא, י)
וכתב רש"י משפחות משפחות נאספים ובוכים לפרסם תרעומתן בגלוי, ורבותינו אמרו למשפחותיו על עסקי משפחות, על עריות הנאסרות להם:

כקטן שנולד כשהיו מוכרחים

הקשו המפרשים למה בכו הרי קי"ל גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ובהר סיני נתגיירו, שהרי כל דיני גירות לומדים מהר סיני, א"כ שוב מותר להם בקרובותיהם. ות"י בגור אריה (כאן ובפרשת ויגש) דהתם הוכרחו לקבל את התורה דהא כפה עליהם הר כנגית, ולא אמרינן כקטן שנולד אלא במי שנתגייר מעצמו, דכיון דלא היה צריך להתגייר והוא גייר עצמו הוי בריה אחרת לגמרי, אבל ישראל שיצאו ממצרים כיון שהיו מחוייבים לקבל את התורה והיו מוכרחים לזה, לא נחשבו כקטן שנולד.

איך פירש משה מאשתו

בהקדמת ספר שב שמעתתא (אות ט') הביא דברי המהר"ל הנ"ל, ורצה ליישב על פי זה עוד קושיא, דהנה נחלקו ר"י ור"ל בנכרי שהיה לו בנים ונתגייר, דר"י סבר דקיים פו"ר שהרי יש לו בנים, ור"ל סבר גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ונחשב דלא קיים פו"ר.

ולכאורה תקשי הא דאמרו שם בש"ס בפלוגתא דב"ש וב"ה, ב"ש סברי ב' זכרים וב"ה סברי זכר ונקבה, וטעמא דב"ש דילפינן ממשה שהיה לו שני בנים ופירש מן האשה, וב"ה ילפי מברייתו של עולם זכר ונקבה, ואמרינן וב"ה לילפי ממשה, ומשני משה מדעתו פירש והסכים הקב"ה על ידו ע"ש.

וא"כ לב"ש דילפי ממשה נהי דקיים פו"ר בב' זכרים, הא בשעת מתן תורה דין גרים להם, ולר"ל צריך לקיים עוד הפעם פו"ר דהוי כקטן שנולד, א"כ איך פירש מאשתו. אבל לפי דברי הגור אריה נחא, דבגרות שע"י ההכרח אין את הכלל דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

למה התרעמו רק אחרי קברות התאוה

ועיין שם עוד שרצה ליישב על פי זה קושית התוס' למה לא דברו אהרן ומרים במשה עד אחר קברות התאוה, אלא משום דקודם היו סבורים דגר שנתגייר כקטן שנולד וצריך לקיים פו"ר אף שהיו לו בנים מקודם, וא"כ סברו כי בודאי לא ביטל משה המצוה מדעתו אלא דהקב"ה צוה עליו, אולם אחרי רואם בקברות התאוה שנאסרו להם עריות, וא"כ מוכרח שלא אמרינן בגירותם דכקטן שנולד דמי כמ"ש המהר"ל הנ"ל, וא"כ הרי כבר קיים משה פו"ר בבניו הראשונים ומצאו פתח לחשדו שמדעתו פירש, כיון שאינו מבטל מצוה בזה ולזה התרעמו הלא גם בנו דבר ה', עד שהשיב להם הקב"ה פה אל פה אדבר בו, אני הסכמתי לדבריו.

ביאור הכלי חמדה בדברי מהר"ל

ובספר כלי חמדה ביאר בכוונת דברי המהר"ל דלא שייך בישראל בקבלת התורה גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, משום דכפאו עליהם הר כגיגית, ר"ל שהקב"ה הראה לישראל שאין חיותן כי אם על פי התורה הקדושה, וכל שרשם וחיותן בתורה, ומשו"ה לא שייך בזה גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, דדוקא בגר הבא להתגייר מאומה אחרת הרי בזה הוא מפריד עצמו מאומות העולם, שכל שרשם וחיותן על פי טבעי שמים, ומדבק עצמו בהשי"ת, בזה אמרינן הרי הוא כקטן שנולד. אמנם בישראל הוא להיפוך, דבאמת הם נתייעדו מראש לקבלת התורה, ובזה נשלמה תכלית הבריאה שלהם שהוכנו לזה מאז, מפאת היותם בני אברהם יצחק ויעקב, וא"כ איך שייך בזה לומר דהוי כקטן שנולד.

והבנה זו מוכרח מדברי השמעתתא הנ"ל, שרצה לתרץ הא דמשה רבינו פירש מן האשה אע"פ שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ולפי ר"ל לא קיים פו"ר וצריך לקיים עוד הפעם, אלא דבמתן תורה ל"ש גר שנתגייר כקטן שנולד דמי כיון שהיו מוכרחים על זה. אמנם עדיין צ"ע דהא נראה פשוט דמשה רבינו לא היה בכלל בני ישראל שכפו אותם לקבלת התורה, דהרי חז"ל דרשו על ישראל שהוכרחו לקבל התורה

מקרא דויתיצבו בתחתית ההר, מלמד שכפה עליהם הר כגגית, ואילו במשה כתיב ומשה עלה האלוקים, וא"כ משה רבינו לא היה בכלל הכפיה, והדרא קושיא לדוכתיה. אלא ודאי דס"ל להשמעתא בכוונת המהר"ל כדברי הכל"ה, ולכן אף דמשה לא היה אנוס ומוכרח, היינו רק משום שהוא לא היה צריך לזה אלא הוא מעצמו נתעלה בהשגתו להשיג כל זאת, שכל חיותו ושרשו הוא רק ע"י התורה"ק, וא"כ פשיטא דלא גרע מכל ישראל דל"ש בהו כללא דקקטן שנולד דמי כיון שנתיעדו לזה מתחילת ברייתן וכמ"נ.

בספר חבצלת השרון העיר על המהר"ל ממה שכתב הרמב"ם (איסורי ביאה יד, יא) שגם בעבד שהושחרר נעשה כקטן שנולד, וז"ל עכו"ם שנתגייר ועבד שנשתחרר הרי הוא כקטן שנולד, וכל שאר בשר שהיו לו כשהוא עכו"ם או כשהוא עבד אינן שאר בשר, אע"פ ששחררו העבד אינו מרצונו.

אבל לפי הסבר של הכלי חמדה שכל הענין הוא משום שהם היו מיועדים להגירות, ולכן לא מקרי השתנות, זה לא שייך היכא שהכפיה היה מצד האדון שחררו בע"כ.

בן ארבעים לבניה

ובתוס' יו"ט (אבות ה, כא) מבואר שס"ל שבהר סיני נעשו כקטן שנולד, דעל המשנה בן מ' לבניה, מביא פ"י הרע"ב שהמקור הוא מזה שלאחר ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר אמר להם משה (דברים כ"ט) ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה.

והק' עליו התוס' יו"ט דאינה ראייה מאנשי מדבר, שכשהיו ארבעים שנה במדבר אחר מתן תורה היו יותר מבני ארבעים שנה הרבה, ות"י דדייקינן מדלכולם היה מדבר ואף אותם שהיו קטנים בשעת מתן תורה בכלל. עוד ת"י דישאל בשעת מ"ת גרים היו דהא מינייהו ילפינן שצריך גר טבילה, כמ"ש בספ"ח דפסחים, וכל גר כקטן שנולד דמי. וזה פלא שגם לענין אישי נעשה כקטן שנולד ולא רק לענין קורבה.

ויש לעיין בזה טובא וכי נאמר שאחרי י"ג שנה נעשה בר מצוה, וכי כל החובות הממוניות שהיה לו כשהיה גוי בטילות, אלא שלא נאמר כקטן שנולד רק לענין ייחוס וקורבה.

עכו"ם שאנס בת ישראל

אבל יש עוד מקור להדין כקטן שנולד שייך גם לענין דברים אחרים, ולא רק לענין קורבה ויחוס. והוא בח"י הריטב"א (כתובות ג, ב) שהביא בשם רבינו יחיאל לענין דינו של ר"ת בנכרי שבא על אשת ישראל והתגייר שלא נאסרה לו, שהדין שא"א שזינתה אסורה לבעל ולבועל לא שייך בגוי משום שביאת עכו"ם כבהמה. וכתב רבינו יחיאל שהוא דין אמת (מטעם אחר) דכיון דבשעה שנאסרה על בעלה גוי הוה, וליכא למימר ביה שאסורה לבעול, השתא נמי לא מיתסרא עליה דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

אבל ע"י בתו"י (יומא פב, א) שהשיג על זה מהא דאינו מועיל לפוטרו ממיתה כשבא על אשת ישראל ונתגייר, כדאמר בפ' בן סורר (סנהדרין עא, ב).

מקור

במשך חכמה (דברים ה) עה"פ שובו לכם לאהליכם, הביא שהחת"ס בחידושו לע"ז כתב שנתקשה כל ימיו מהיכן הוציאו חז"ל (יבמות כב, א) הא דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

וכ' המשך חכמה דיצא להם מזה דמסתמא היה ליוצאי מצרים נשים הרבה שהיו מאותן שאין ב"נ מוזהרין עליהן, ועמרם יוכיח שגדול הדור היה ונשא דודתו, א"כ איך אמר רחמנא אחר מתן תורה שובו לכם לאהליכם, ואין אהלו אלא אשתו (מועד קטן ז, ב) הלא אלו שנשאו קרובותיהם צריכים לפרוש מהם, ועל כרחך דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי. לדבריו שבהר סיני באמת היו כקטן שנולד, צ"ל שבכו למשפחותיהם בגלל העתיד שלא יהיה מותר להם לישא את קרובותיהם.

אלדד ומדד אחי משה

אבל בספר חבצלת השרון העיר עליו מדברי הדעת זקנים מבעלי התוספות (במדבר יא) שכותב שאלדד ומידד היו אחי משה, **כי כשנתנה תורה ונאסרו על העריות פרשו כלם**, שנאמר וישמע משה את העם בכה למשפחותיו ודרשינן על עסקי משפחותיו, וגם עמרם אבי משה פירש מיוכבד שהיתה אשתו ונשא אשה אחרת והוליד ממנה אלדד ומידד. והביא שם שמצא קונטרס מר' עמרם מר' הלל שהיה מארץ ישראל, אני הלל ראיתי קבר אלדד ומידד והיה כתוב עליהם אלדד ומידד אחי אהרן מן האב ולא מן האם. הרי לן להדיא שגם אז נאסר עליהם הקרובות.

[שוב הראו לי מש"כ בתרגום יונתן (במדבר יא,כו) וז"ל ואשתיירו תרין גוברין במשריתא שמייה דחד אלדד ושמייה דתניין מידד בנוי דאלצפן בר פרנך דילידת ליה יוכבד ברת לוי בזמן דפטרס עמרם גברה ואתנסיבת ליה עד דלא ילידת ית משה. וכבר הקשו עליו א"כ איך עמרם החזיר את יוכבד, הרי היא אסורה עליו מטעם מחזיר גרושתו. וצ"ל דלא גרע ממה שנא אותה מתחילה אע"ג שהיתה דודתו.]

ברמב"ם (איסורי ביאה כב, יח) באמת משמע שבכו על שם העתיד, וז"ל אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות והביאות האסורות, אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות ובכיה שנאמר בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות.

הבדלת הדת

לגבי עיקר הקושיא למה בכו הרי כקטן שנולדו דמו, תי' בספר חבצלת השרון על פי מה שכתב הרמב"ם (פירוש המשניות דמאי פרק ו) וז"ל וגר אינו יורש את אביו מן התורה, **לפי שאין ביניהם שום קרבה מפני שהבדיל הדת ביניהם.** ולפי"ז בהר סיני שקיבלו את התורה ביחד, ולא הבדיל ביניהם הדת, לא נעשו כקטן שנולד לענין ביטול הקורבה שביניהם, והוא פירוש נפלא!

כאילו נוצר מחדש

כתב הלבוש (יו"ד סימן רסט) וז"ל אמרו חז"ל **הדעת נותן** שגר המתגייר ומקבל עליו עול התורה והמצוה ועול מלכות שמים, ודאי נתערה עליו רוח ממרום רוח חדש רוח קדישא נשמתא חדתא, ונעשה איש אחר וכאילו נוצר ונולד בו ביום דמי, וכל ימיו הראשונים הם כלא היו, דאיש אחר הוא, וכל קרוביו שהיו לו בגיותו אינם עוד קרובים יחשבו לו, לפיכך כל העריות שאסרה לנו התורה משום שאר בשר אינם אסורים עליו, שאין לו שום קרובים ושאר בשר בעולם שהוא נוצר לבדו כאדם הראשון, ואפילו אמו אינה אמו ואחותו אינה אחותו, ואם בא עליהן והם עודן בגיותן הרי זה כאילו בא על נכריות דעלמא, ואם גם הן נתגיירו כל שכן שהם מותרות מן התורה אפילו להנשא לו, שהרי גם הן כקטנות שנולדות דמו ואינן עוד שאר בשר עמו כלל. משמע מדבריו שכל הענין דקטן שנולד דמי אינו אלא מסברא. וגם משמע שאינו מצומצם לעריות, שהרי כתב דכל ימין הראשונים כלא היו.

עוד מקורות להא דקטן שנולד דמי

הבעל הטורים (דברים כד, יז) על מה דכתיב גר יתום, העיר למה לא אמר גר ויתום, אלא שבא לומר לך גר שנתגייר כקטן שנולד דמי (יבמות כב, א), היינו שכל גר הוא יתום.

ועי"ע בראב"ן (יבמות כב, א) וז"ל ואסמכתא לגר שנתגייר וכו', מואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשית יב, ה), ואמרינן בבראשית רבה (פרשת נשא יד) אברהם מגייר את האנשים ושרה את הנשים, והפסוק מעיד שאברהם ושרה שגירוים עשו אותם ולא יולדיהם.

לענין פרו ורבו ובכור לנחלה

(בכורות מז, א) איתמר היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר, רבי יוחנן אומר אין לו בכור לנחלה, ור"ש לקיש אומר יש לו בכור לנחלה, רבי יוחנן אומר אין לו בכור לנחלה דהא הוה ליה ראשית אונן, ור"ש לקיש אומר יש לו בכור לנחלה גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. ואזדו לטעמייהו דאיתמר היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר, ר' יוחנן אמר קיים פריה ורביה, ור"ש לקיש אמר לא קיים, ר' יוחנן אמר קיים לא תוהו בראה לשבת יצרה, ור"ש קיש אמר לא קיים פריה ורביה גר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

ובספר ראב"ן (שו"ת נח) כתוב שמחלוקת ר"י ור"ל תלוי בזה, דמבואר בבכורות (מז, א) שנכרית שילדה והתגיירה ושוב ילדה בן, שאינו בכור לכהן. דר"י למד גר מגיורת, דכי היכי דבגיורת פטר רחם דגיותה הוי פטר רחם, ולא אמרינן בה כקטן שנולד להיות ולד של גיורת פטר רחם, ה"נ בגר, דבנים שהיו לו בגיותו הוו בנים לענין ראשית אונן לפרייה ורבייה, ולא אמרינן ביה כקטן שנולד, דגלי רחמנא בדידה והוא הדין לבדידיה. ור"ל אינו לומד מנכרית.

כקטנה שנולדה

וכתב הראב"ן שהיא דאמרינן (יבמות סא, א) הגיורת אסורה לכהן ולא אמרינן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, היינו משום דמיעטה קרא דכתיב אשה זונה לא יקחו, ואמרינן אין זונה אלא גיורת ומשוחרת, א"נ בגיורת לית להו לכולי עלמא כקטן שנולד דמי דמיעטה רחמנא מפטר רחם בישראל כדפרישית.

ובספר פרדס יוסף (פרשת וישב) העיר שהראב"ן סותר משנתו, שכבר הבאנו מה שכתב (יבמות כב, א) שאסמכתא לגר שנתגייר וכו', מואת הנפש אשר עשו בחרן וכו', הרי לן שגם הנשים ששרה גייר יש להן דין כקטן שנולד.

וכבר העירו שגם בספר חזקוני (בראשית כט, כט) מבואר שאפילו בגיורת אמרינן כקטן שנולד דמי, שעל הקושיא הידועה איך יעקב אבינו נשא ב' אחיות הרי קיימו האבות כל התורה לפני שניתנו, תי' החזקוני שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי (שיעקב אבינו גייר אותן). הרי לן להדיא שגם בנשים שייך הכלל דכקטן שנולד דמי.

גזל הגר

הרמב"ן (במדבר ה, ה) מתקשה למה הפרשה של גזל הגר נכנס בפרשת נשא ומסביר וז"ל: ובעבור שמנה ישראל למשפחותם לבית אבותם, והבדיל מהם ערב רב אשר בתוכם, השלים באשם הגזילות דין הגזול את הגר. ויש לעיין למה דווקא לערב רב היה שייך הענין של גזל הגר, הרי כולם התגיירו, וראיתי בספר משנת הגר שרצה ליישב על פי דברי מהר"ל שאצל כלל ישראל לא היו כקטן שנולד, ולכן לא שייך להם פרשת גזל הגר שמייירי שאין לו קרובים, ורק הערב רב שבאו מרצונם שייך כקטן שנולד, ודו"ק.

מעוברת שנתגיירה

והנה הגמ' (יבמות צז, ב) מביא ברייתא דשני אחים תאומים גרים וכן משוחררים לא חולצין ולא מייבמין, ואין חייבין משום אשת אח, היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מייבמין, אבל חייבין משום אשת אח.

ואמר רבא (שם צח, א) הא דאמור רבנן אין אב למצרי לא תימא משום דשטופי בזמה דלא ידיע, אבל ידיע חיישינן, (ופרש"י אבל היכא ידיע כגון היו אביו ואמו חבושים בבית האסורים דלא נבעלה לאחר חיישינן, ואי נולד בקדושה דליכא למימר כקטן שנולד ליהוי ליה נמי שאר אב דהא ודאי אבוא הוא.) אלא אפילו דידיע נמי לא חיישינן, דהא שני אחין תאומים דטפה אחת היה ונחלקה לשתיים וקתני סיפא לא חולצין ולא מייבמין, ש"מ אפקורי אפקריה רחמנא לזרעיה דכתיב בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.

מבואר ברש"י שלא אומרים כקטן שנולד היכא שמעוברת התגיירה, אע"פ שלמ"ד עובר לאו ירך אמו הגירות הוא על העובר עצמו, והאם לא הוי חציצה משום דהוי רביתיה. דהכי איתא ביבמות (עח, א) נכרית מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה, אמאי אין צריך טבילה, וכי תימא משום דרבי יצחק דאמר רבי יצחק דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ רובו שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ, והאמר רב כהנא לא שנו אלא רובו אבל כולו חוצץ שאני עובר, דהיינו רביתיה. וצ"ב למה באמת לא אמרינן דכקטן שנולד דמי.

וראיתי בספר חבצלת השרון שרצה לפרש על פי דברי מהר"ל שהיכא שהגירות הוא בע"כ לא אומרים כקטן שנולד דמי. אבל לפי הבנת הכלי חמדה בדברי מהר"ל, זה לא שייך כאן.

בעיקר הנידון האם במעוברת שהתגיירה אומרים כקטן שנולד, נחלקו רש"י ותוס' (בכורות מו, א). דאיתא התם שמעוברת שנתגיירה בעלה עמה וילדה, הוי אותו וולד בכור לכהן ולא לנחלה. פרש"י דפטר רחם בישראל הוא, ולא לנחלה דהורתו שלא בקדושה, ולא בר נחלה הוא דזרע מצרי רחמנא אפקריה, דכתיב וזרמת סוסים זרמתם.

וכתבו התוס' שבחנם פ' טעם זה, דבלא"ה לאו בר נחלה הוא משום דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ואינו חשוב אביו.

אבל כתב שבפרק נושאין על האנוסה (יבמות צח, א) אמרינן הא דאמור רבנן אין אב למצרי לאו משום דשטופי בזימה ולא ידיע, דהא שני אחין תאומים דטיפה אחת היה ונחלקה לשתיים וקתני ואין חייבים משום אשת אח, ש"מ אפקורי אפקריה רחמנא לזרעיה דמצרי, וצריך טעמא דאפקריה אע"ג דנתגיירו, ולא סגי בטעמא דכקטן שנולד דמי ודבר תימה הוא.

עכו"ם הבא על בת ישראל

ועיין בחידושי הגרנ"ט (כתובות סימן כ"ח) שהביא הא דנחלקו בגמרא בעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל האם הולד כשר או ממזר. ושיטת התוס' (יבמות טז, ב) דלמ"ד הולד כשר היינו משום דאזלינן בתר דידיה

דהיינו הגוי או העבד. (אבל אילו היו הולכים אחרי האם שהיא ישראלית היה הולד ממזר), ולפי"ז הולד צריך גירות. וקשה מהא דאיתא בבכורות (מז, א) דלויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים, ומוקי לה באופן דאיעבר מעכו"ם ופטור מפדיון הבן, משום דהולד לוי פסול מקרי, ולשיטת התוס' דהוי הולד גוי, בלא"ה פטור מחמש סלעים ואפילו בן ישראלית שנולד מעכו"ם, יפטור מחמש סלעים כיון דגוי הוי.

ובאמת בשו"ת חמדת שלמה (אה"ע סימן ב') הביא לדברי בעל נתיח"מ שדן בשאלה זו, והעלה שכל מה שהוא הולך אחר האב ונחשב כגוי הוא רק עד הגירות, אבל לאחר הגירות כבר נשתנה דינו והולך אחר האם, ואינו ככל גר בעלמא ע"ש.

סדר הגירות מילה וטבילה

ועוד מקשים מהא דאמרינן (יבמות עח, ב) מעוברת שנתגיירה, בנה אין צריך טבילה, דסלקא ליה טבילה דאמו, ולא הוי חציצה משום דהוי רביתיה. ובתוס' (שם מז, ב) הקשו האיך מועיל הטבילה להבן קודם מילתו, ותיצו דכיון דאכתי לא חזי למילה לא מעכב המילה, וחל הגירות בטבילה לחודא, מידי דהוה אנקיבה דכל שאינו חייב במילה אינו מעכבו בגירות.

וברמב"ן תירץ דבדיעבד מהני טבילה קודם מילה. ולדבריו גמר הגירות להעובר הוא במילה, וא"כ היה לנו לומר דכשנימול יהיה דינו כקטן שנולד, ולא יהיו לו קרובים אפילו מאמו, וזה אינו, דמפורש ביבמות (צז, ב) דבהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, יש לו אשת אח מן האם.

ולתוס' שכהאי גוונא אין המילה מעכבת, ודיינינן שנגמרה גירותו במעי אמו, אתי שפיר הא דאמרו דגר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה יש לו קרובי האם, ד"ל דקרובי האם תליין בלידה ולא בהריון, וכיון דבשעת הלידה הוי ישראל שפיר יש לו קרובים מאמו.

[וכן באמת הוכיח הגאון ר' זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל מגמרא זו שכל קרובי האם תליין בלידה ולא בהריון, ואכמ"ל. אבל לפי מה שכתב רש"י לעיל דלא אמרינן כקטן שנולד במעוברת שהתגיירה אין ראייה].

אבל לדברי הרמב"ן שלא נגמרה הגירות עד המילה שלאחר הלידה, הרי היה לנו לומר דכשנימול יהיה דינו כקטן שנולד, ולא יהיו לו קרובים אפילו מאמו, וזה אינו כמפורש בגמ' יבמות הנ"ל.

יחוס ישראל וקדושת ישראל

וכ' הגרנ"ט שם, שבגירות איכא ב' ענינים יחוס וקהל ישראל, וקדושת ישראל". ומעתה י"ל, דעבד ועכו"ם הבא על בת ישראל הגם שצריך הולד גירות לשיטת התוס' ביבמות, מ"מ אין זה משום שהוא גוי גמור, דמאחר שהוא נולד מאמא ישראלית יש לו יחוס ישראל, שהרי הוא מתיחס אחר אמו, אלא שחסרה לו קדושת ישראל, דענין הקדושה תלוי באבות, וכמו שקדושת כהונה ולויה תלויה באבות, ה"נ קדושת ישראל תלויה באבות, ולא סגי לזה במה שהוא מתיחס אחר אמו. ולפ"ז לא קשה על תוס' בולד שנולד מעכו"ם הבא על בת ישראל שיהא פטור מפדיון הבן משום דנכרי הוא, דבאמת ישראל הוא מצד יחוס ישראל כיון דאמו ישראל ומתיחס אחריה, ומה שחסר לו קדושת ישראל אינו מחריב בענין זה.

ובזה יתיישבו גם דברי הרמב"ן דבמעוברת שנתגיירה וילדה עדיין לא נגמרה הגירות, ואפ"ה יש לו קרובי האם ולא אמרינן שאח"כ כשנימול שנגמר גירותו הוי כקטן שנולד, ומשום דבאמת במעוברת שנתגיירה דנעשית ישראלית גם העובר נעשה ישראל, אפילו אי עובר לאו ירך אמו הוא דמ"מ ישראל הוא כיון דנולד לישראלית, רק שחסר לו קדושת ישראל, וע"ז מהני המילה דאח"כ שיהא לו קדושת ישראל, ובזה לא אמרינן דכקטן שנולד דמי.

ביאור דברי המהר"ל ע"פ הגרנ"ט

והוסיף שם הגרנ"ט, דלגירות כזה דקדושת ישראל אין צריכים כלל דעתו, מפני שמחויב הוא להכנס תחת כנפי השכינה כיון שהוא בעצם כבר שייך ליחוס ישראל מצד אמו. והביא מדברי השטמ"ק בכתובות בסוגיא דגר קטן דהקטנים בעת מתן תורה נעשו ישראלים גמורים בלא דעתם, משום שבני אברהם יצחק ויעקב הם, והיו מחויבים להכנס תחת כנפי השכינה.

בן גר לענין ערל לענין קרבן פסח

כתוב (שמות יב, מח) וכי יגור אתך גר ועשה פסח לה' המול לו כל זכר ואז יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל ערל לא יאכל בו. בפשטות מדובר בבן שנולד לו לאחר שהתגייר, שמילתו מעכב לאביו מלאכול את הפסח, דאילו נולד קודם שהתגייר אינם מקרי בניו דכקטן שנולד דמי. אבל עי' בשו"ת חת"ס (ד, מא) כשזן האם לקרא לאסופי על שם האם, הביא מה שקראו לרב מרי בר רחל על שם אמו, משום שהיה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, ונמצא שאביו היה גוי ולא רצו לייחסו אחר אביו.

והק' חת"ס מ"ט למה לא נוכל לכתוב בגט מרי בר איסר, דאע"ג דכקטן שנולד לענין ירושה ויחוס משפחה, מ"מ התורה אמרה וכי יגור אתכם גר ועשה פסח לה' המול לו כל זכר, ומזה ילפינן שמילת זכריו מעכבים את האב מלעשות פסח, ואי ס"ד גר שנתגייר אין בנו נקרא על שמו כלל, א"כ כי יגור גר זכרים מנא ליה שיעכבוהו לעשות. הרי לן שמפרש הפסוק בבן שהיה לו בגיותו. אבל בספרו תורת משה (שם) נוקט כדבר פשוט שגר שנתגייר אין בניו שהיו לו בגיותו מעכבים אותו מלאכול הפסח, דכקטן שנולד דמי.